

LA TERMINOLOGIA DE LA INCERTESA DE MESURA EN LA TRADUCCIÓN DE LA NOVA EDICIÓN DEL VIM

Eugeni Vilalta López

Pròximament es publicarà la nova edició, la quarta, del *Vocabulari internacional de metrologia* (VIM) i la intenció és traduir-la al català.

En aquest article s'aporten algunes argumentacions sobre la traducció dels termes relacionats amb la incertesa de mesura.

Els termes de més interès són cinc, dels quals fem una explicació i indiquem el nom en la versió anglesa i francesa:

- un paràmetre de dispersió (*measurement uncertainty / incertitude de mesure*)
- un paràmetre de dispersió en forma de desviació estàndard (*standard measurement uncertainty / incertitude-type*)
- un paràmetre de dispersió com a semiamplitud d'un interval (*expanded measurement uncertainty / incertitude élargie*) amb una determinada probabilitat (*coverage probability / probabilité de couverture*)
- un factor multiplicatiu (*coverage factor / facteur d'élargissement*) que genera la semiamplitud de l'interval a partir de la incertesa de mesura en forma de desviació estàndard.

No hi ha discussió activa sobre *incertesa de mesura* ni sobre que *incertesa estàndard* cal construir-la sobre *desviació estàndard* (amb l'alternativa, segons el *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, *DIEC*, de *incertesa típica* construïda sobre *desviació típica*, que la Secció Catalana de Metrologia no emprà). Però hi ha diferents opcions sobre els altres termes, que no corresponen a termes estadístics.

Quant a la semiamplitud de l'interval, hi ha idiomes que van associats a l'anglès *expanded*, com el castellà *expandida* i el portuguès *expandida*; altres idiomes estan associats al francès *élargie*, com l'alemany *erweiterte* i l'italià *estesa* (amb un matís). En català és habitual, per la confluència de

l'anglès i el castellà, l'expressió *expandida*, però la Secció Catalana de Metrologia emprà eixamplada, en línia amb el francès, l'alemany i l'italià, perquè considera que correspon millor que no pas *expandir* al pas entre les dues formes d'expressar la incertesa. Aquesta discussió no està separada de la discussió següent sobre el factor i la probabilitat. Tant en anglès com en castellà com en italià és *coverage*, *cobertura*, *copertura*, tant parlant del factor com de la probabilitat. El portuguès *abrangência* ('abast'), també aplicat a la probabilitat i al factor, se'n separa. El francès *élargissement* correspon a *élargie* per al factor però *couverture* per a la probabilitat, i en l'alemany, *Erweiterung* correspon a *erweiterte* per al factor, però *Überdeckung* per a la probabilitat. Tant per a la probabilitat com per al factor, en català és habitual *cobertura*, del castellà, però la Secció Catalana de Metrologia emprà *cobriment*.

En la traducció de la quarta edició del VIM es preveu que participi un gran nombre dels grups interessats i és, així, una bona ocasió de generar consensos sobre aquests termes. La Secció Catalana de Metrologia ha estat emprant *eixamplada* perquè el pas d'una expressió d'incertesa a l'altra no té la pèrdua d'intensitat que suggereix *expandida* i ha estat emprant *cobriment* perquè la incertesa corresponent cobreix l'interval. Però independentment d'això, i més enllà d'una completa fidelitat a l'original, que no és possible perquè les dues versions no acaben de ser coincidents, ni ho són tampoc amb la *Guia per a l'expressió de la incertesa de mesura* (GUM), de les mateixes entitats, caldrà clarificar els conceptes sobre quin és el tipus de probabilitat de què estem parlant, la relació entre *cobrir* (probabilitat) i *estendre* (incertesa), i fins a quin punt és preferible que l'adjectiu del factor estigui relacionat amb el de la probabilitat o amb el de la incertesa.